

Ústavný súd Slovenskej republiky

SPRÁVA O SLOBODE PREJAVU SUDCOV

prijatá Európskou komisiou pre demokraciu prostredníctvom práva
(Benátska komisia) na jej 103. plenárnom zasadnutí
(Benátky 19. – 20. jún 2015)

na základe komentárov

p. Johana HIRSCHFELDTA (Švédsko)
p. Milenka KRECA (Srbsko)
p. Christopha GRABENWARTERA (Rakúsko)

predkladá:

JUDr. Ivetta Macejková, PhD.

predsedníčka Ústavného súdu Slovenskej republiky, členka Benátskej komisie

Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU:

REPORT ON THE FREEDOM OF EXPRESSION OF JUDGES

Preklad a korektúra:

JUDr. Erika Vadászová, hlavný radca Ústavného súdu Slovenskej republiky
Mgr. Anna Göblová, hlavný radca Ústavného súdu Slovenskej republiky

Obsah

Obsah.....	2
I. Úvod.....	3
II. Okolnosti a predbežné poznámky.....	3
III. Komparatívne právo týkajúce sa slobody prejavu a združovania sudcov.....	4
A. Ustanovenia ústav.....	4
- zákonom ustanovené povinnosti.....	5
- kódexy správania sudcov.....	8
IV. Obmedzenia slobody prejavu, slobody združovania a pokojného zhromažďovania sa sudcov vo švédskych ústavných a zákonných ustanoveniach.....	9
A. Ústavný rámec.....	9
B. Ústavné záruky týkajúce sa slobody prejavu.....	10
C. Aplikácia ústavných záruk slobody prejavu na štátnych zamestnancov a sudcov.....	11
V. Komparatívna judikatúra: Nemecko a Rakúsko.....	12
A. Nemecko.....	12
- všeobecný rámec.....	13
- judikatúra.....	13
B. Rakúsko.....	15
VI. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva.....	15
A. Sloboda prejavu sudcov.....	16
B. Status sudcu ako sťažovateľa.....	17
C. Obsah napadnutého vyjadrenia.....	18
D. Okolnosti, za ktorých je vyhlásenie urobené.....	19
E. Povaha a prísnosť uložených sankcií.....	19
VII. Záver.....	19

I. Úvod

1. Listom zo 14. apríla 2015 požiadal p. Humberto Antonio Sierra Porto, predseda Interamerického súdu pre ľudské práva, Benátsku komisiu o pomoc pri príprave výskumu v oblasti komparatívneho práva týkajúceho sa obmedzenia slobody prejavu, slobody združovania, práva na pokojné zhromažďovanie sa a politických práv sudcov.
2. Za spravodajcov boli určení p. Johan Hirschfeldt (Švédsko), p. Milenko Kreca (Srbsko) a p. Christoph Grabenwarter (Rakúsko).
3. Táto správa, ktorá bola pripravená na základe komentárov predložených uvedenými odborníkmi, bola prijatá Benátskou komisiou na jej 103. plenárnom zasadnutí (Benátky 19. – 20. jún 2015).

II. Okolnosti a predbežné poznámky

4. Z listu predsedu Interamerického súdu pre ľudské práva vyplýva, že žiadosť o výskum súvisí s nerozhodnutou vecou pred Interamerickým súdom pre ľudské práva, t. j. *vecou López Lone a ďalší proti Hondurasu*. Vec sa týka odvolania štyroch sudcov, ktorí boli členmi organizácie Združenie sudcov pre demokraciu (ďalej len „ZSD“). ZSD považovalo odvolanie prezidenta Zelaya z úradu za štátny prevrat, zatiaľ čo najvyšší súd v niekoľkých tlačových správach vydaných v roku 2009 uviedol, že šlo o nástupníctvo v súlade s ústavou. Štyria sudcovia boli zo svojich funkcií odvolaní po disciplinárnych konaniach začatých proti nim za účasť na politických demonštráciách, za vyjadrovanie názorov alebo vyhlásenia smerujúce proti súdnictvu či za sponchybovanie tvrdeného ústavného nástupníctva na súde.

5. Na základe uvedeného Interamerický súd pre ľudské práva vo svojej žiadosti o pomoc pri príprave výskumu o ústavnom práve položil nasledovné otázky:

a. Aké typy obmedzení (ústavné, zákonné alebo regulačné) sa môžu nachádzať v komparatívnom práve vo vzťahu k výkonu práva na slobodu prejavu, práva na slobodu združovania, práva pokojne sa zhromažďovať a politických práv sudcov pri výkone ich funkcií a povinností ako sudcov?

b. Aká možnosť interpretácie týchto obmedzení bola daná ústavným súdom alebo iným vyšším súdom v štátoch, v ktorých tieto existujú? Závisia tieto obmedzenia od pozície sudcu alebo od záležitostí, nad ktorými jednotlivý sudca vykonáva svoju jurisdikciu? Mali by byť miesto alebo pozícia, v ktorej sa vyjadruje názor, brané do úvahy (či vykonávali alebo nevykonávali svoje povinnosti alebo mohli byť vnímaní ako vykonávajúci svoje úradné povinnosti)? Mal by byť účel týchto stanovísk alebo interpretácií vzatý do úvahy?

c. Sú okolnosti, akými sú napríklad kríza demokracie alebo rozpad ústavného poriadku, relevantné pri hodnotení aplikácie týchto obmedzení?

6. Benátska komisia sa v tejto správe bez toho, aby analyzovala konkrétnu nevyriešenú vec pred Interamerickým súdom pre ľudské práva alebo navrhla akékoľvek riešenie v konkrétnej veci, obmedzila na prezentáciu národných legislatív a ustanovení ústav týkajúcich sa slobody prejavu, združovania, práva pokojne sa zhromažďovať a politických práv sudcov

a na abstraktnú analýzu judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa slobody prejavu sudcov.¹

7. Obmedzený časový rámec pre prípravu tejto správy neumožnil vyčerpávajúci výskum komparatívneho práva.² Správa podrobne analyzuje švédsku legislatívu a ustanovenia ústavy a vnútroštátnu judikatúru Nemecka a Rakúska.

III. Komparatívne právo týkajúce sa slobody prejavu a združovania sudcov

8. Stanovisko č. 3 Poradnej rady európskych sudcov³ uvádza, že „*súdny systém môže riadne fungovať vtedy, ak sudcovia nie sú izolovaní od spoločnosti, v ktorej žijú (...). Tak ako občania aj sudcovia požívajú ochranu základných práv a slobôd, a to predovšetkým prostredníctvom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (sloboda prejavu, náboženská sloboda atď.) (...). Tieto činnosti však môžu ohroziť ich nestrannosť alebo niekedy aj ich nezávislosť. Preto je nutné dosiahnuť rozumnú rovnováhu medzi rozsahom angažovania sa sudcov v spoločnosti a potrebou byť a rovnako aj byť vnímaný ako nezávislý a nestranný pri výkone svojich funkcií*“.

9. Za účelom dosiahnutia tejto rovnováhy medzi požiadavkami nezávislosti a nestrannosti sudcovskej funkcie a základnými právami sudcov členské štáty Rady Európy zaviedli ústavné obmedzenia (A) a/alebo prijali príslušnú legislatívu a kódex správania (B).

A. Ustanovenia ústav

10. Ústavy **Andorry, Rakúska, Belgicka, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Chorvátska, Cypru, Českej republiky, Dánska, Estónska, Fínska, Francúzska, Gruzínska, Nemecka, Grécka, Islandu, Írska, Talianska, Lotyšska, Lichtenštajnska, Litvy, Luxemburska, „Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko“, Malty, Moldavskej republiky, Monaka, Holandska, Nórska, Portugalska, Ruska, San Marína, Slovinska, Španielska, Švédska, Švajčiarska a Turecka** neobsahujú ustanovenia týkajúce sa konkrétne slobody prejavu sudcov alebo slobody združovania sudcov. V Rakúsku tvorí integrálnu súčasť ústavy čl. 11 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.⁴

11. Čo sa týka slobody prejavu sudcov, Ústava **Albánska** ju upravuje vo svojom čl. 137 a ustanovuje, že „*sudca vysokého súdu požíva imunitu vo vzťahu k vyjadreným názorom a prijatým rozhodnutiam pri výkone svojich funkcií*“. Článok 86 Ústavy Čiernej Hory ustanovuje, že predseda najvyššieho súdu, predseda a sudcovia ústavného súdu, ako aj generálny prokurátor požívajú rovnakú imunitu ako členovia parlamentu.

12. Navyše sa zdá, že žiadna z ústav členských štátov Rady Európy neustanovuje konkrétne obmedzenia slobody prejavu sudcov.

---

¹ Pozri podobný prístup v CDL-AD(2014)014, Správa *amicus curiae* pre Ústavný súd Gruzínska o individuálnej sťažnosti televíznych a rozhlasových organizácií prijatá Benátskou komisiou na jej 98. plenárnom zasadnutí (Benátky 21. – 22. marec 2014).

² Predseda Interamerického súdu pre ľudské práva zdôraznil, že súd má v pláne začať štúdiu vyššie uvedeného prípadu v júli 2015, a požiadal Benátsku komisiu o predloženie správy do polovice až konca júna 2015.

³ Stanovisko č. 3 Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) do pozornosti Výboru ministrov Rady Európy o princípoch a pravidlách regulujúcich sudcovské profesionálne správanie, najmä v oblasti etiky, nezlučiteľného správania sa a nestrannosti (november 2002).

⁴ Pozri nižšie v bode VI analýzu o Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

13. Čo sa týka slobody združovania, mnoho ústav členských štátov Rady Európy ustanovuje pre sudcov konkrétne obmedzenia. Pokiaľ ide o politické aktivity, sudca nemôže byť členom alebo byť zaangažovaný v politickej strane v **Arménsku** (čl. 98⁵), **Azerbajdžane** (čl. 126⁶), **Maďarsku** (čl. 26⁷), **Čiernej Hore** (čl. 54⁸), **Poľsku** (čl. 178⁹), **Rumunsku** (čl. 40¹⁰), **Srbsku** (čl. 55¹¹) a na **Ukrajine** (čl. 127¹²). Pokiaľ ide o odborové organizácie, sudca nemôže byť ich členom v **Poľsku** (čl. 178 ods. 3¹³), na **Slovensku** (čl. 37,¹⁴ ktorý tiež zahŕňa právo na združovanie a právo na štrajk) a na **Ukrajine** (čl. 127¹⁵).

14. V **Arménsku** je právo pokojne sa zhromažďovať bez použitia zbrane zaručené čl. 29 ústavy. Ten istý článok ustanovuje, že výkon práva môže byť sudcom obmedzený, a pre ďalšiu úpravu odkazuje na vnútroštátnu legislatívu.¹⁶

B. Legislatívne ustanovenia a kódexy správania

15. Štúdia vypracovaná Poradnou radou európskych sudcov (CCEJ) v roku 2002 o „princípoch a pravidlách upravujúcich profesionálne správanie sudcov s osobitným odkazom na efektívnosť, nezlučiteľné správanie a nestrannosť“ zdôrazňuje, že niektoré štáty ustanovujú sudcom zákonné povinnosti, zatiaľ čo iné vytvorili kódex správania sudcov.¹⁷ Výsledky uvedenej štúdie boli použité v súčasnej vedeckej správe.

- zákonom ustanovené povinnosti

16. V mnohých členských štátoch Rady Európy vrátane **Andorry**,¹⁸ **Rakúska**,¹⁹ **Chorvátska**,²⁰ **Českej republiky**,²¹ **Dánska**,²²

⁵ Článok 98 ods. 2 Ústavy Arménska ustanovuje: „(...) Sudcovia a členovia ústavného súdu nemôžu byť členmi žiadnej politickej strany a nemôžu sa ani zapájať do politických aktivít.“

⁶ Článok 126 ods. II Ústavy Azerbajdžanu ustanovuje: „(...) Sudcovia (...) sa nemôžu zapájať do politických aktivít a stať sa členmi politických strán (...)“

⁷ Článok 26 ods. 1 Ústavy Maďarska ustanovuje: „(...) Sudcovia nie sú členmi politickej strany a nezapájajú sa do žiadnych politických aktivít.“

⁸ Článok 54 Ústavy Čiernej Hory ustanovuje: „(...) Sudca ústavného súdu, sudca, prokurátor a jeho námestník (...) nie sú členmi žiadnej politickej organizácie. (...)“

⁹ Článok 178 ods. 3 Ústavy Poľska ustanovuje: „(...) Sudca nie je príslušníkom politickej strany, odborového zväzu a nevykonáva činnosti nezlučiteľné s princípmi nezávislosti súdov a sudcov.“

¹⁰ Článok 40 ods. 3 Ústavy Rumunska ustanovuje: „(...) sudcovia ústavného súdu, ombudsmeni, funkcionári (...) majú zakázané vstupovať do politických strán.“

¹¹ Článok 55 ods. 5 Ústavy Srbska ustanovuje: „(...) Sudcovia ústavného súdu, sudcovia, prokurátori, ombudsmeni (...) nemôžu byť členmi politických strán.“

¹² Článok 127 ods. 2 Ústavy Ukrajiny ustanovuje: „(...) Profesionálni sudcovia sa nezapájajú do politických aktivít a nie sú členmi odborových organizácií, nezúčastňujú sa na politických aktivitách, nie sú držiteľmi zastupiteľského mandátu, nezastávajú inú platenú funkciu, nevykonávajú inú prácu za odmenu okrem vedeckej, pedagogickej a umeleckej činnosti.“

¹³ Článok 178 ods. 3 ustanovuje: „(...) Sudca nie je členom politickej strany, odborej organizácie a nevykonáva verejné činnosti nezlučiteľné s princípmi nezávislosti súdov a sudcov.“

¹⁴ Článok 37 ods. 4 Ústavy Slovenska ustanovuje: „(...) Právo na štrajk sa zaručuje. Podmienky ustanoví zákon. Toto právo nemajú sudcovia, prokurátori, príslušníci ozbrojených síl a ozbrojených zborov a príslušníci a zamestnanci hasičských a záchranných zborov.“

¹⁵ Pozri pozn. č. 10.

¹⁶ Článok 29 Ústavy Arménska ustanovuje: „Každý má právo na slobodu pokojne sa zhromažďovať bez použitia zbrane. Obmedzenia výkonu týchto práv určené vojakom ozbrojených síl, polícií, štátnej bezpečnosti, prokuratúre, ako aj sudcom a členom ústavného súdu môžu byť ustanovené len zákonom.“

¹⁷ <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccje/textes/Travaux3_fr.asp>.

¹⁸ *Zákon o súdnictve z 3. septembra 1993* upravuje v kapitole III a IV režim nezlučiteľnosti a zákazov, ako aj odvolávanie a zdržanie sa sudcov. Rovnako čl. 71 ustanovuje povinnosť mlčanlivosti a čl. 72 zachovania služobného tajomstva.

¹⁹ *Zákon o služobnom úrade sudcov a prokurátorov*.

Estónska,²³ Francúzska,²⁴ Nemecka,²⁵ Islandu,²⁶ Lichtenštajnska,²⁷ Litvy,²⁸ Malty,²⁹ Moldavska,³⁰ Nórska,³¹ Holandska,³² Poľska,³³ Portugalska,³⁴ Slovenska,³⁵ Rumunská,³⁶ Ruskej federácie,³⁷ Slovinska,³⁸ Turecka³⁹ a Ukrajiny⁴⁰ existujú zákonom ustanovené povinnosti. Tieto zákonom ustanovené povinnosti ukladajú obmedzenia týkajúce sa slobody prejavu a združovania sudcov vrátane politických aktivít, ktoré sú v závislosti od krajiny na rôznych úrovniach. Niektoré z týchto zákonom ustanovených povinností sú uvedené nižšie.

17. V Chorvátsku sú povinnosti sudcov upravené v čl. 92 až čl. 98 *zákona o súdoch* (v znení z roku 2010). Správanie sudcu nesmie poškodzovať dôstojnosť súdnej moci a spochybňovať jeho stavovskú nestrannosť a nezávislosť alebo nezávislosť súdnej moci. Sudca nesmie zverejniť informácie týkajúce sa strán v spore, ich práv, povinností alebo právneho záujmu, s ktorými sa oboznámil pri výkone svojej sudcovskej funkcie. Sudca zachováva dôvernosť všetkých informácií, ktoré neboli počas súdneho konania zverejnené. V súlade s čl. 94 sudca nesmie byť členom politickej strany alebo sa zúčastňovať politických aktivít. Sudcovia sa môžu slobodne združovať v združeniach sudcov za účelom ochrany svojej nezávislosti a záujmov. Podľa zákona o vysokej súdnej rade vyzradenie služobného tajomstva pri výkone sudcovských povinností, ktorým sa navyše narúša reputácia súdu alebo sudcovského úradu, je považované za dôvod pre disciplinárne konanie.

18. V Nemecku *zákon o sudcoch* v znení publikovanom 19. apríla 1972 (*Bundesgesetzblatt*), naposledy zmenenom 5. februára 2009, vo svojom § 39⁴¹ ustanovuje osobitné povinnosti **sudcov a „zachovanie ich nezávislosti“**. V praxi sa tento princíp zdržanlivosti [*„Mäßigungsgebot“* (povinnosť v rámci a mimo úradu sa správať tak, aby nebola ohrozená dôvera v jeho nezávislosť; pozn. prekl.)] týka predovšetkým správania mimo úradu. Verejné politické vyhlásenia nie sú vylúčené. Sudca by nemal uvádzať svoju funkciu, ak vyjadruje svoje politické názory na verejnosti, okrem právnych otázok (napríklad prednášky alebo pri recenzovaní článkov). Sudca má zachovávať mlčanlivosť o priebehu pojednávanií.

---

²⁰ *Zákon o súdoch.*

²¹ *Zákon o súdoch a sudcoch (zákon č. 6/2002 Z. z.).*

²² *Dánsky zákon o správe súdnictva.*

²³ *Zákon o postavení sudcov.*

²⁴ *Ústavný zákon č. 58-1270 z 22. decembra 1958 o postavení súdnictva.*

²⁵ *Nemecký zákon o súdnictve.*

²⁶ *Zákon o súdnictve (zákon č. 15/1998).*

²⁷ *Zákon o štátnej službe (Beamtengesetz) z roku 1938, zákon o organizácii súdu (Gerichtsorganisationsgesetz) z roku 1922 a zákon o sudcoch (Richterdienstgesetz).*

²⁸ *Zákon o súdoch (2002).*

²⁹ *Kódex o organizácii a občianskom konaní.*

³⁰ *Zákon o postavení sudcov.*

³¹ *Zákon o súdnych dvoroch a zákon o štátnej správe.*

³² *Zákon o organizácii súdnictva, zákon o právnom postavení súdnych úradníkov a zákon o všeobecnom správnom práve.*

³³ *Zákon o zriadení všeobecných súdov z 1. októbra 2001, zákon o zriadení vojenských súdov z 21. augusta 1997, novelizovaný 1. októbra 2001, zákon o najvyššom správnom súde z 11. mája 1995 a zákon o najvyššom súde z 20. septembra 1984.*

³⁴ *Zákon o postavení sudcov.*

³⁵ *Zákon č. 385/2000 Z. z.*

³⁶ *Zákon o postavení sudcov.*

³⁷ *Zákon č. 3132-I o postavení sudcov v Ruskej federácii z 26. júna 1992.*

³⁸ *Zákon o služobnom úrade sudcu (OG č. 19/94, 8/96 a 24/98).*

³⁹ *Zákon č. 2802 o sudcoch a prokurátoroch.*

⁴⁰ *Zákon o postavení sudcov.*

⁴¹ **Nemecký zákon o sudcoch, § 39 „Zachovanie nezávislosti“: Sudca sa má vo svojom úrade aj mimo neho, aj pri politickej činnosti správať tak, aby nebola ohrozená dôvera v jeho nezávislosť.**

Pozri <http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drig/englisch_drig.html#p0208>.

Sudcovia môžu byť členmi združení vrátane odborových organizácií a členmi politických strán. Môžu kandidovať za poslancov do parlamentu. Ak sú zvolení, právo a povinnosť vykonávať sudcovskú funkciu sú pozastavené. V prípade zavineného porušenia služobnej povinnosti môže byť sudca predmetom disciplinárneho konania.

19. V **Rumunsku** sudcovia podľa *zákona o postavení sudcov* (č. 303/2004) nemôžu byť členmi politických strán alebo vyvíjať politické aktivity. Sú povinní zdržať sa vyjadrovania a prejavovania svojich politických presvedčení (čl. 8). Podľa čl. 9 sudcovia nesmú verejne vyjadrovať svoj názor na neukončené konania a nesmú komentovať alebo odôvodňovať rozsudky vo veciach, o ktorých rozhodujú, v tlači alebo audiovizuálnych programoch. V zmysle čl. 10 sa sudcovia môžu zúčastňovať na vypracovaní publikácií alebo špecializovaných štúdií určených pre literárne alebo vedecké práce s výnimkou politických prác.

20. V **Turecku** sú ustanovenia čl. 4 *zákona č. 2802 o sudcoch a prokurátoroch* obdobné ako ustanovenia čl. 138 ústavy: sudcovia sú pri vykonávaní svojich povinností nezávislí; vydávajú rozsudky v súlade s ústavou, zákonom a ich osobným presvedčením, ktoré je v súlade so zákonom. V zmysle čl. 65 tohto zákona môže byť disciplinárna sankcia (pokarhanie) udelená sudcovi za konanie, ktoré mohlo ohroziť rešpekt a dôveru v sudcovskú funkciu. Vo veci *ESLP Kayasu proti Turecku*⁴² sťažovateľovi, ktorý bol v tom čase prokurátorom, bolo na základe čl. 65 rozhodnutím vysokej súdnej rady uložené pokarhanie za to, že ako občan podal v trestnej veci sťažnosť prokurátorovi Štátneho bezpečnostného súdu v Ankare proti osobám zodpovedným za vojenský štátny prevrat z 12. septembra 1980. Hoci posledná veta čl. 51 zákona č. 2802, ktorá ukladá sudcom a prokurátorom zákaz byť členmi politických strán, bola v marci 1995 zrušená, rovnaký zákaz obsahuje čl. 11 zákona č. 2820 o politických stranách.

21. V **Ruskej federácii** zákon č. 3132-I z 26. júna 1992 o postavení sudcov v Ruskej federácii ustanovuje, že „sudca sa musí zdržať čohokoľvek, čo by znížilo autoritu súdnej moci či dôstojnosť sudcu alebo by vyvolalo pochybnosti o jeho objektivite, čestnosti a nestrannosti.“⁴³ Ak spácha disciplinárny priestupok, bude mu uložený disciplinárny trest, t. j. napomenutie alebo v závislosti od závažnosti protiprávneho konania aj predčasné ukončenie sudcovskej funkcie.⁴⁴ Disciplinárny priestupok znamená porušenie zákona č. 3132-I alebo etického kódexu sudcov. Porušenie by malo zahŕňať prvok „pochybenia“ sudcu a viesť k zníženiu autority súdnej moci“ a „poškodeniu dobrého mena sudcu“.

22. V Rakúsku zákon o služobnom úrade sudcov a prokurátorov (zákon č. 305/1961) upravuje na niekoľkých miestach služobné povinnosti sudcov. Paragraf 57 obsahuje najrelevantnejšiu povinnosť týkajúcu sa slobody prejavu sudcov: spomedzi ďalších služobných povinností zahŕňa ods.1 ustanovenia záväzkov vernosti štátu a dodržiavania zákonov. Porušenie tohto ustanovenia vedie k disciplinárnemu priestupku. V závislosti od stupňa protiprávneho konania môže disciplinárna sankcia zahŕňať pokarhanie, finančný trest, preloženie na iný úrad alebo dokonca aj odvolanie. Avšak rovnako ako aj v Nemecku uvedené ustanovenie nevyklučuje verejné politické vyhlásenia. Komplexná judikatúra sa zaoberá prijateľnosťou disciplinárnych opatrení voči sudcom, avšak § 57 ods. 1 sa aplikuje len veľmi zriedkavo.

⁴² EŠLP, *Kayasu proti Turecku* (64119/00 a 76292/01), 13. november 2008, bod 10.

⁴³ Zákon č. 3132-I o postavení sudcov v Ruskej federácii z 26. júna 1992, bod 3(2).

⁴⁴ Zákon č. 3132-I o postavení sudcov v Ruskej federácii z 26. júna 1992, bod 12(1).

- kódexy správania sudcov

23. Niektoré členské štáty Rady Európy prijali „kódexy správania“ sudcov vypracované a prijaté vo všeobecnosti združeniami sudcov.⁴⁵ Takéto kódexy správania sudcov môžu byť nápomocné disciplinárnym orgánom pri ich rozhodovaní v disciplinárnych veciach.⁴⁶

24. V **Ruskej federácii** kódex sudcovskej etiky, ktorý bol prijatý celoruskou konferenciou sudcov 19. decembra 2012, ustanovuje, že **sudca by mal spolupracovať („spolupôsobiť“) s masmédiami**, aby sa zabezpečilo adekvátne informovanie tlače o aktivitách súdu (čl. 13 ods. 1). Pri kontakte s masmédiami má sudca informovať verejnosť o práci sudcov, prispievať k pochopeniu zákonov a rešpektovaniu sudcov (čl. 13 ods. 2). Avšak pri vyjadrovaní sa v tlači sa musí sudca vyjadrovať opatrne a nemal by sa vyjadrovať k podstate ešte nerozhodnutých vecí. Ak je o veci rozhodnuté, sudca môže ústne alebo písomne vysvetliť význam prijatého rozhodnutia (čl. 13 ods. 3). Pri vyjadrovaní sa k rozhodnutiam iných sudcov musí sudca preukázať zdržanlivosť, precíznosť a rešpekt. Sudca je oprávnený vyjadrovať sa k svojim rozhodnutiam a predkladať stanoviská k zavedenej praxi hmotného a procesného práva (čl. 13 ods. 4). V diskusiách „**v rámci sudcovskej komunity**“ môže sudca za účelom vylepšenia rozhodovacieho procesu vyjadriť svoj nesúhlas s konaním iných sudcov (čl. 13 ods. 2). Ak sú aktivity sudcu masmédiami skresľované, je na sudcovi, aby sa rozhodol, ako bude reagovať a či použije právne prostriedky, ktoré má ako „bežný občan“ k dispozícii. Obracať sa na orgány činné v trestnom konaní so žiadosťou o ochranu cti a dôstojnosti alebo priamo na masmédiá je možné len vtedy, keď iné právne prostriedky proti neprimeranej kritike sú vyčerpané alebo nedostupné (čl. 13 ods. 5). Pri reagovaní na verejnú kritiku musí sudca preukázať zdržanlivosť a opatrnosť. Tam, kde verejná kritika negatívne ovplyvňuje obraz súdnej moci, uprednostňuje sa reagovať na ňu prostredníctvom správy zverejnenej v masmédiách a pripravenej tlačovým odborom súdu, súdnym odborom alebo orgánom sudcovskej samosprávy (čl. 13 ods. 6).

25. V **Litve** čl. 3 Etického kódexu sudcov prijatého generálnym zhromaždením sudcov 18. decembra 1998 ustanovuje, že aj počas svojho voľného času musí sudca konať spôsobom, ktorým nepoškodzuje sudcovskú funkciu. Tento článok tiež sudcovi bráni poskytovať konzultácie z oblasti práva, požaduje vyhýbať sa verejným vystúpeniam ohľadom vecí, o ktorých rozhoduje sudca alebo jeho kolega, pri komunikácii s verejnosťou a novinármi bráni akýmkoľvek vyjadreniam týkajúcim sa predmetu veci a tomu, aby verejne vyjadroval svoje politické názory a vykonával akékoľvek činnosti, ktoré môžu vyvolávať dojem, že sudca je ovplyvňovaný politickou ideológiou.⁴⁷

---

⁴⁵ V Chorvátsku bol etický kódex prijatý orgánom zloženým z predsedov rád sudcov (na každom odvolacom súde existujúci samosprávny orgán volený sudcami, ktorý má za úlohu hodnotiť sudcov), v Českej republike sudcovskou úniou, v Taliansku národným združením sudcov, v Litve generálnym zasadnutím sudcov, na Malte všetkými maltskými sudcami, v Moldavsku konferenciou sudcov atď. V Slovenskej republike bol kódex správania vypracovaný a prijatý predsedom rady sudcov a ministerstvom spravodlivosti.

⁴⁶ Pozri štúdiu vypracovanú CCJE: (<http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccje/textes/Travaux3_fr.asp>). V Chorvátsku ak sudca, člen združenia, poruší kódex, môže byť súdený pred čestným súdom združenia; v Estónsku a Litve pravidlá správania neukladajú sankcie, avšak porušenie pravidiel môže viesť k disciplinárnej sankcii ustanovenej zákonom o postavení sudcov; v Taliansku má kódex správania slúžiť ako prostriedok na sebakontrolu v rámci sudcovskej profesie a porušenia môžu alebo nemusia zahŕňať sankcie disciplinárnej či trestnoprávnej povahy; na Ukrajine ustanovenia kódexu nie sú považované za ďalšie dôvody pre disciplinárne sankcie sudcov.

⁴⁷ Dotazník o správaní, etike a zodpovednosti sudcov: odpoveď delegácie Litvy (CCJE):

<[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE\(2002\)12&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE(2002)12&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3)>.

26. Kódex sudcovej etiky **Ukrajiny** bol schválený na XI. kongrese sudcov Ukrajiny 22. februára 2013 a v rôznych kontextoch ustanovuje rozličné pravidlá využitia slobody prejavu sudcami. V zmysle čl. 11 sudca v rámci konania ustanoveného zákonom môže médiám poskytnúť možnosť získať informácie, ak sa tým neporušia práva a slobody občanov, nepoškodí sa ich česť a dôstojnosť a autorita súdnictva. Avšak sudca nesmie vydávať verejné vyhlásenia, vyjadrovať sa v médiách k nerozhodnutým veciam a spochybňovať rozsudky, ktoré sa stali právoplatnými. Sudca nezverejní informácie, s ktorými sa oboznámil pri rozhodovaní o veci (čl. 12), nemôže byť členom žiadnej politickej strany a zúčastňovať sa politických aktivít alebo mať zastupiteľský mandát (čl. 16). Sudcovia majú právo zúčastňovať sa občiansko-spoločenských aktivít, verejných podujatí, ak účasťou na nich nepoškodzujú svoje postavenie a autoritu súdnictva (čl. 17).

27. Etický kódex pre členov súdnictva na **Malte** (v znení z 8. februára 2010) vo svojom čl. 8 ustanovuje, že členovia súdnictva nie sú členmi organizácií, združení alebo orgánov politického charakteru. Členovia súdnictva sa mimo súdu nevyjadrujú k nerozhodnutým veciam. Aby sa rešpektovala sloboda prejavu v plnom rozsahu, členovia súdnictva by mali odrádzať osoby diskutovať v ich prítomnosti o veciach, ktoré sú *sub judice* (čl. 13). Napokon, členovia súdnictva nekonajú, či už v súkromnom alebo verejnom živote, spôsobom, ktorý by mohol naznačovať ich politickú zaujatosť (čl. 25).

28. Kódex sudcovej etiky **Chorvátska** (2005) vo svojom čl. 5 ustanovuje, že sudca sa zdržiava vyhlásení alebo komentárov, ktoré môžu narušiť spravodlivosť rozhodovania v konaní a vyvolať dojem zaujatosti. Sudca nezverejní utajované informácie, o ktorých sa dozvedel pri vykonávaní svojej funkcie, a nevyjadruje svoje stanoviská k osobitným konaniam vo veci, o ktorej nebolo rozhodnuté. Sudcovia sa môžu zúčastňovať na verejných diskusiách o práve, právnom systéme a fungovaní súdneho systému. Avšak pri vystúpeniach na verejnosti alebo pri vyjadreniach k spoločenským javom prostredníctvom verejných médií dbajú na to, aby stanoviská, ktoré vyjadrili, ako aj ich celkové správanie boli v súlade s ustanoveniami tohto kódexu (čl. 12). Napokon, sudcovia majú právo zriaďovať profesijné združenia a zúčastňovať sa na práci týchto združení, ktoré prezentujú ich záujmy a chránia ich nezávislosť a postavenie súdnej moci.

IV. Obmedzenia slobody prejavu, slobody združovania a pokojného zhromažďovania sa sudcov vo švédskych ústavných a zákonných ustanoveniach

A. Ústavný rámec

29. Všetci sudcovia, ako aj štátni zamestnanci požívajú v rovnakom rozsahu slobodu prejavu, slobodu združovania, právo politického združovania a politické práva ako ostatní občania. Uvedené zahŕňa rovnako aj právo byť členom politických strán a mať zastupiteľský mandát v parlamente a miestnej vláde. Tieto práva sú zakotvené vo švédskej ústave.

30. Švédská ústava pozostáva zo štyroch základných zákonov. Osobitný význam pre túto štúdiu majú: nástroj vlády (*Regeringsformen*), zákon o slobode tlače (*Tryckfrihetsförordningen*) a zákon o slobode prejavu (*Yttrandefrihetsgrundlagen*).

31. Nástroj vlády („NV“) sa vo svojej kapitole 2 zaoberá ľudskými právami a slobodami a zaručuje slobodu prejavu [sloboda oznamovať informácie a vyjadrovať myšlienky, názory, stanoviská a postoje, a to vo forme obrazu, písomne alebo akýmkoľvek iným spôsobom (čl. 1 ods. 1 bod 1 kapitoly 2 NV)]; slobodu zhromažďovania [sloboda organizovať a zúčastňovať

sa na zhromaždeniach za informatívnym účelom, za účelom vyjadrenia stanoviska alebo inými podobnými účelmi alebo za účelom predstavenia umeleckej práce (čl. 1 ods. 1 bod 3 kapitoly 2 NV)]; slobodu prejaviť sa [sloboda organizovať a zúčastňovať sa demonštrácií na verejnom priestranstve (čl. 1 ods. 1 bod 4 kapitoly 2 NV)]; slobodu združovania [sloboda združovať sa s inými za verejným alebo súkromným účelom vrátane členstva v politickej strane (čl. 1 ods. 1 bod 5 kapitoly 2 NV)].

32. Podľa čl. 20 môžu byť tieto práva a slobody obmedzené zákonom a sú obsiahnuté v príslušných procesných pravidlách.⁴⁸

B. Ústavné záruky týkajúce sa slobody prejavu

33. Ústava Švédska upravuje niekoľko ochranných princípov za účelom zabezpečenia efektívnej ochrany slobody prejavu. Tieto záruky sú tiež aplikovateľné na štátnych zamestnancov vrátane sudcov.

34. Zákon o slobode tlače, ako aj zákon o slobode prejavu sú charakteristické princípom **výhradnej zodpovednosti**. Toto je osobitne významné v prípade dennej tlače a ďalších periodických publikácií, ako aj v prípade rozhlasu a televízie, kde môžu byť zaangažovaní viacerí rôzni prispievatelia. Jediná osoba je zaregistrovaná ako zodpovedný vydavateľ a je zodpovedná za akékoľvek protiprávne činy. Ďalšie osoby, akými sú novinári, technický personál a externí prispievatelia či zdroje, sú vyňaté zo zodpovednosti a z toho dôvodu môžu ostať anonymné.⁴⁹

35. Ochrana sa rovnako týka aj poskytovateľov informácií, ako aj informácií, ktoré mali byť zverejnené, avšak nikdy neboli. Toto individuálne zákonné právo na anonymitu pri zverejňovaní informácií je ochraňované **zákazom vyhľadávania zdrojov**, ktoré je považované za trestný čin, za zneužitie funkcie.⁵⁰

36. Po tretie, pojem „**zákaz represálií**“ bol zavedený v právnej praxi, a to najmä parlamentným ombudsmanom. Vztahuje sa na zákaz akýchkoľvek opatrení vedúcich k negatívnym dôsledkom pre zamestnancov verejného sektora (štátni zamestnanci, ako aj sudcovia) z dôvodu ich pomoci pri zverejňovaní informácií v ústavou chránenom médiu. Tento zákaz je teraz možné nájsť v zákone o slobode tlače a zákone o slobode prejavu a jeho porušenie je považované za trestný čin, za zneužitie funkcie. Avšak zákaz má tiež všeobecný ochranný vplyv na situácie, v ktorých prejav nespadá pod ústavnú ochranu niektorých médií.

37. Následne v prípade, keď sudca podá informáciu na zverejnenie do novín anonymne, je chránený pred štátnymi (aj súdnymi) orgánmi zákazom vyhľadávania zdrojov. Ak sudca podá informáciu na zverejnenie otvorene pod svojím menom, je chránený pred represáliami štátnych (vrátane súdnych) orgánov prostredníctvom zákazu represálií.

---

⁴⁸ Obmedzenia relevantnými zákonmi v tomto prípade zahŕňajú najmä trestnoprávne ustanovenia Trestného zákona, všeobecné trestné činy a trestné činy súvisiace s funkciou sudcu alebo štátneho zamestnanca. Ustanovenia o zneužití funkcie v čl. 20 Trestného zákona sú tu osobitne dôležité. Podľa tretieho odseku osoba, ktorá zverejní informácie, ktoré má v zmysle zákona alebo zákonných prostriedkov udržať v utajení, môže byť odsúdená za porušenie služobného tajomstva.

⁴⁹ Článok 1 kapitoly 8 (Pravidlá o zodpovednosti) zákona o slobode tlače ustanovuje: „Zodpovednou v zmysle trestného práva za trestný čin proti slobode tlače spáchaný zverejnením prostredníctvom periodika je osoba označená ako zodpovedný vydavateľ v čase zverejnenia periodika. (...)“

⁵⁰ Kapitola 3 (o práve na anonymitu) zákona o slobode tlače.

38. Napokon, aby vznikla trestnoprávna zodpovednosť autora knihy alebo vydavateľa publikácie, informácia by mala viesť k vzniku trestného činu spadajúceho pod zákon o slobode tlače a trestný zákon zároveň.⁵¹

C. Aplikácia ústavných záruk slobody prejavu na štátnych zamestnancov a sudcov

39. Je dôležité zdôrazniť, že uvedené ústavné záruky sa neaplikujú v prípade, ak sudca poskytuje informácie, vyjadruje stanoviská alebo komentáre v rámci výkonu svojich služobných povinností a je považovaný za konajúceho vo funkcii sudcu alebo oficiálneho zástupcu súdu, ku ktorému prislúcha. Avšak do úvahy je potrebné vziať to, že sudca je v týchto situáciách plne zodpovedný v zmysle bežných zákonných ustanovení a pri výkone svojich povinností je povinný mať na zreteli rovnosť všetkých pred zákonom a zachovávať objektivitu a nestrannosť.⁵² Inými slovami, požiadavka nestrannosti by mala byť zosúladená s ochranou slobody prejavu.

40. Napríklad verejné prejavy sudcu, ktoré zjavne súvisia s vykonávaním spravodlivosti v konkrétnom prípade, o ktorom rozhoduje tento sudca, by samozrejme mohli vyvolať otázky verejnosti o tom, či by sudca nemal byť vylúčený z rozhodovania vo veci.⁵³ Takýto prejav môže podlomiť dôveru, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti požívať. Vo švédskom procesnom poriadku sa nachádzajú ustanovenia o situáciách, v ktorých by mal byť sudca vylúčený z rozhodovania z dôvodu existencie konfliktu záujmov.⁵⁴

41. Na to, aby sa neaplikovali ústavné záruky slobody prejavu, musí byť zjavná súvislosť medzi vyjadrenými názormi a úlohami v rámci vykonávania spravodlivosti. V prípade, ak súvislosť nie je zjavná, súdy a kontrolné orgány musia uprednostniť slobodu prejavu sudcu a proti sudcovi nemôžu prijať žiadne opatrenie.

42. V praxi je ťažké určiť hranicu medzi prejavmi chránenými ústavnými zárukami na jednej strane a prejavmi, ktoré sa považujú za súvisiace so sudcovskými funkciami na strane druhej. Je možné tvrdiť, že hoci v niektorých prípadoch vyhlásenia sudcu zjavne nesúvisia s jeho úradnými povinnosťami, jeho osobné názory môžu byť dôvodom na zváženie, či zainteresovaný sudca je schopný rozhodovať o niektorých typoch prípadov. V súvislosti s verejnými prejavmi štátneho zamestnanca švédsky parlamentný ombudsman uviedol:

„Zásada, že verejne vyjadrené názory štátneho zamestnanca sú súkromnou záležitosťou, nemôže platiť úplne bez výnimky. Je možné vychádzať z predpokladu, že napríklad osoba, ktorá prijíma rozhodnutia a ktorej osobné názory pritiahli pozornosť verejnosti, sa môže zdať menej vhodná na rozhodovanie o niektorých typoch prípadov, čo štátnym orgánom umožní prijať opatrenia. Ide o predchádzanie poškodeniam dôvery ako v prípade poškodení, ktoré môžu vzniknúť v prípade vzniku konfliktov záujmov. (...) Opatrenia by preto mali byť

---

⁵¹ Pozri čl. 4 kapitoly 7 zákona o slobode tlače. Trestnými činmi uvedenými v čl. 4 sú vlastizrada, podnecovanie k vojne, špionáž, nedovolené nakladanie s utajovanou skutočnosťou, ľahkovážnosť pri zaobchádzaní s utajovanými informáciami, vzbura, propagácia chýrov, ktoré ohrozujú bezpečnosť krajiny, trestné činy proti občianskej slobode, ohováranie, nezákonné ohrozovanie (aj proti štátnemu zamestnancovi).

⁵² Podľa čl. 9 kapitoly 1 nástroja vlády všeobecné súdy, správne orgány a ďalšie orgány vykonávajúce úlohy verejnej správy majú pri výkone svojej činnosti na zreteli rovnosť všetkých pred zákonom a zachovávajú objektivitu a nestrannosť.

⁵³ Tu by sme mohli uviesť, že sudca bol nedávno napomenutý disciplinárnym výborom za zverejnenie kritických komentárov na jeho súkromnej facebookovej stránke o advokátovi, ktorý sa zúčastnil na pojednávaní, ktorého účastníkom bol aj uvedený sudca.

⁵⁴ Článok 13 kapitoly 4 švédskeho procesného poriadku.

odôvodnené, aj keď neexistuje žiadny skutočný dôvod pre nedôveru v príslušnú schopnosť rozhodovacieho orgánu.

Požiadavka neustrannosti orgánov spolu s požiadavkou ochrany slobody prejavu je obsiahnutá v ústave. Preto vzniká konflikt tam, kde rôzne ustanovenia ústavy musia byť navzájom vyvážené. Ak z toho vyplynie, že verejné vyhlásenie úradníka by malo viesť k opatreniam kompetentného orgánu (= zamestnávateľa), tieto samozrejme nemusia byť obmedzujúcejšie, než je nevyhnutne potrebné na vyriešenie konfliktu záujmov, ku ktorému došlo.“

43. Následne z dôvodu niektorých aktivít vrátane prejavov súvisiacich so sudcovskými povinnosťami sa sudca môže ocitnúť v situácii, že „svojím správaním preukáže (...) hrubú alebo opakovanú nedbanlivosť pri vykonávaní služobných povinností, čo zjavne nie je vhodné na zastávanie funkcie (...)“ (čl. 7 kapitoly 11 nástroja vlády). Za týchto veľmi prísnych podmienok a v zmysle posledného ustanovenia ústavy je konečným opatrením odvolanie sudcu najvyššieho súdu alebo iného stáleho sudcu na základe súdneho rozhodnutia.

44. Benátska komisia si však nie je vedomá žiadneho takéhoto precedensu vo švédскеj judikatúre. V súvislosti s touto témou existuje len niekoľko rozhodnutí a vyhlásení parlamentného ombudsmana a ministra spravodlivosti. V prípade, ktorý sa stal v septembri 2011, štátny zamestnanec vyjadril svoj súkromný názor na islam a nacizmus a neskôr sa v ministerskom úrade stal zodpovedným za otázky integrácie utečencov. V tomto prípade bol minister spravodlivosti odkazujúc na uvedené rozhodnutie ombudsmana toho názoru, že hoci východiskovým bodom bola skutočnosť, že štátny zamestnanec by nemal byť postihovaný za vyjadrenie svojho súkromného názoru (pozri bod 36 tejto správy – zákaz represálií), požiadavka neustrannosti musí byť zosúladovaná s ochranou slobody prejavu. V závere bolo uvedené, že príslušný štátny zamestnanec bol odvolaný z úradu pre integráciu utečencov a v rámci uvedeného ministerstva mu boli zverené iné úlohy, čo bolo ministrom spravodlivosti považované za „konsenzuálne riešenie“ medzi princípom zákazu represálií a požiadavkou neustrannosti štátneho zamestnanca vo vzťahu k jeho povinnostiam.

V. Komparatívna judikatúra: Nemecko a Rakúsko

45. Nasledovný prieskum vybranej judikatúry týkajúcej sa politickej činnosti sudcov sa zaoberá rozsudkami nemeckých a rakúskych (vyšších) súdov. Existuje len niekoľko rozsudkov v tejto veci, pretože vo všeobecnosti sú sloboda prejavu a sloboda združovania a zhromažďovania sudcov zaručené nemeckou, ale aj rakúskou ústavou, a to rovnakým spôsobom ako v prípade ďalších občanov. Prieskum sa zameriava na niekoľko prípadov, v ktorých sú uvedené základné práva aplikované rozdielne v prípade, ak je do veci zaangažovaný sudca.

A. Nemecko

46. Spolkový ústavný súd a Spolkový správny súd ustálili vo svojej judikatúre niekoľko všeobecných princípov týkajúcich sa slobody politických aktivít sudcov. Súd sa museli predovšetkým zaoberať disciplinárnymi sankciami uloženými sudcom, ktorí boli zaangažovaní do politických aktivít.

- všeobecný rámec⁵⁵

47. Platí všeobecná zásada, že sudca môže vyjadriť svoj politický názor ako ktorýkoľvek iný občan⁵⁶ a rovnako môže byť zapojený do politických aktivít. Môže vstúpiť do politickej strany, zúčastňovať sa volebných kampaní alebo dokonca pôsobiť ako funkcionár politickej strany. Vo všeobecnosti sudca môže v týchto veciach uvádzať svoje oficiálne postavenie. Spolkový správny súd je toho názoru, že štát a spoločnosť by nemali mať záujem o nekritických sudcov.

48. Avšak sloboda politického prejavu sudcov musí byť vnímaná v spojení s tradičnými princípmi, ktorými sa riadi štátna služba.⁵⁷ Ústavný súd zdôraznil, že vo vzťahu k politickým záležitostiam je sudca povinný zastávať svoj úrad nezaangažovaným spôsobom; má slúžiť len zákonu. Z toho dôvodu pri nestrannom a neutrálnom zastávaní úradu sa môže sudca angažovať do politických aktivít len v takom rozsahu, ktorý je zlučiteľný s dôverou verejnosti, a to aj preto, lebo sudca môže rozhodovať v prípadoch politickej povahy, čo je často sprevádzané verejnými polemikami. Politické aktivity sudcov nesmú vyvolať dojem, že daný sudca nie je lojálny voči právnemu poriadku a neutrálny vo vzťahu k stranám pred súdom. Dôvera verejnosti v nestrannosť súdnictva je (inter alia) založená na myšlienke, že sudcovia si udržiavajú značný odstup od súčasných politických debát. Skutočnosť, že dôvera verejnosti v nestranné a nezávislé súdnictvo je narušená z dôvodu niektorých politických aktivít sudcov, nie je v súlade s konceptom nestranného a nezávislého sudcu, tak ako to ustanovuje Ústava Nemecka. Je irelevantné, že určitý sudca sám seba vníma ako nezávislého. Ako už bolo zdôraznené, sudca môže v rámci politických debát uviesť svoju oficiálnu funkciu, ale musí jasne stanoviť hranicu medzi jeho oficiálnou funkciou sudcu a účasťou na politických polemikách. Inými slovami, vyjadrovanie politického názoru sudcu musí byť rozoznateľné od oficiálneho stanoviska. Sudca nie je oprávnený presadzovať svoje politické stanoviská zdôrazňujúc svoju oficiálnu pozíciu.

- judikatúra

49. Nasledujúce rozsudky boli vybrané s prihliadnutím na ich všeobecnú relevanciu vo vzťahu k predmetu.

a. Spolkový ústavný súd, 30. august 1983, 2 BvR 1334/82

50. Predseda najvyššieho krajinového súdu uložil sudcovi disciplinárnu sankciu za to, že podporil správu v novinách⁵⁸ zaoberajúcu sa učiteľom, ktorému bola zakázaná činnosť z dôvodu jeho kandidatúry do DKP (Nemecká komunistická strana). Tí, ktorí sa pod správu podpísali, medzi nimi aj uvedený sudca, vyjadrili svoju solidaritu s osobou, ktorej sa zákaz vykonávania povolania týkal, a od kompetentných súdov žiadali, aby aplikovali základný zákon a opätovne dosadili učiteľa do funkcie. Sudca pri podpise na ozname uviedol svoje oficiálne povolanie.

⁵⁵ Nasledujúca analýza je založená na dvoch rozsudkoch Spolkového ústavného súdu (zverejnené v NJW 1983, s. 2691; NJW 1989, s. 93) a rozsudku Spolkového správneho súdu (BVerwGE 78, s. 216).

⁵⁶ Pozri najmä čl. 5 a čl. 8 Základného zákona Spolkovej republiky Nemecko (základný zákon) týkajúce sa slobody prejavu, umenia, vedy a slobody zhromažďovania.

⁵⁷ Článok 33 ods. 5 základného zákona.

⁵⁸ Titulok správy bol nasledovný: „Žiadny zákaz vykonávania práce pre M.“

51. Spolkový ústavný súd uviedol, že dotknutý sudca porušil svoju povinnosť zúčastňovať sa na politických polemikách zdržanlivým spôsobom. Spolkový ústavný súd sa odvolal predovšetkým na skutočnosť, že sudca podporil verejnú správu týkajúcu sa nerozhodnutej veci; že správa bola formulovaná pohoršujúcim spôsobom a obsahovala len jednostranné tvrdenia. Spolkový ústavný súd zdôraznil, že cieľom správy malo byť ovplyvnenie laických sudcov pracovného súdu, ktorí v danej veci rozhodovali. Spolkový ústavný súd napokon uviedol, že sudca pod svojím podpisom na správe uviedol aj svoju oficiálnu funkciu.

52. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol, že uložením disciplinárnej sankcie sudcovi nedošlo k porušeniu slobody prejavu zakotvenej v čl. 5 základného zákona.

b. Spolkový ústavný súd, 6. jún 1988, 2 BvR 111/88, Spolkový správny súd, 29. október 1987, 2 C 72/86

53. Predseda súdu uložil sudcovi a prokurátorovi disciplinárnu sankciu. Uvedený sudca a prokurátor podporili správu v novinách⁵⁹ zaoberajúcu sa zamýšľaným rozmiestnením rakiet na nemeckom území za účelom ochrany proti bývalému Sovietskemu zväzu. Text správy výslovne uviedol, že rozmiestnenie rakiet bolo neústavné. Správa bola podpísaná 35 sudcami a prokurátormi v jednom z okresov severného Nemecka. V správe pri svojich menách uviedli oficiálne funkcie.

54. Spolkový správny súd zdôraznil, že ako sudca, tak aj prokurátor zneužili svoje oficiálne funkcie na presadenie ich politického stanoviska; vo svojich stanoviskách uviedli svoje funkcie, a tým prepojili svoje súkromné politické aktivity s ich funkciami, čo bolo nezlučiteľné s pravidlami upravujúcimi ich úradné povinnosti. Spolkový správny súd zdôraznil, že sudca a prokurátor prízvukovali ich vlastnú predstavu a že dôvera verejnosti v nezávislé vykonávanie ich funkcie bola týmto správaním narušená. Spolkový správny súd rozhodol, že uloženie disciplinárnej sankcie bolo v súlade so zákonom.

55. Z tých istých dôvodov Spolkový ústavný súd rozhodol, že uložením disciplinárnej sankcie sudcovi a prokurátorovi nedošlo k porušeniu ich práva na slobodu prejavu zakotveného v čl. 5 základného zákona.

c. Disciplinárny súd Dolného Saska, 14. september 1989, DGH 1/89

56. Hoci v tomto prípade nebola sudcovi uložená žiadna sankcia, jeho nadriadený sudca mu oznámil, že porušil svoju povinnosť. Dotknutý sudca bol jedným zo signatárov správy v novinách spolu s ďalšími 554 sudcami a prokurátormi. Správa sa zaoberala blokovaním prístupu cesty smerujúcej ku skladisku rakiet na nemeckom území spravovanom Spojenými štátmi americkými. Blokáda bola uskutočnená sudcami. Správa kritizovala odsúdenie protestujúcich a vyjadrila solidaritu s odsúdenými sudcami.

57. Disciplinárny súd Dolného Saska rozhodol, že správa vyjadrovala neprijateľný súhlas s nezákonným správaním protestujúcich. Text správy uvádzal, že blokáda predstavuje legitímne a zákonné konanie chránené slobodou prejavu. Podľa disciplinárneho súdu nebolo dôležité, že správa bola zverejnená v novinách, ktoré čítajú predovšetkým vzdelaní ľudia, pretože títo neboli právnikmi, a preto boli ovplyvniteľní stanoviskom sudcov. Verejné ocenenie nezákonného správania kolegov bolo nezlučiteľné so služobnými povinnosťami sudcu.

---

⁵⁹ Názov titulku správy bol nasledovný: „35 sudcov a prokurátorov súdneho obvodu Lübeck proti rozmiestneniu rakiet.“

58. Disciplinárny súd Dolného Saska dospel k záveru, že sudca porušil svoje služobné povinnosti tým, že sa zúčastnil na politickej činnosti tohto druhu.

B. Rakúsko

59. V Rakúsku sa rozhodovalo len o veľmi málo veciach týkajúcich sa politických aktivít sudcov. Na rozdiel od Nemecka tu vo vzťahu k tejto otázke nie je najvyšším súdom, či už v občianskych alebo v trestných veciach, najvyšším správny súdom a ústavným súdom vytvorený všeobecný rámec.

60. Odôvodnenie príslušných rozhodnutí, pokiaľ ide o jeho zverejnenú časť, je relatívne krátke:

- Skutočnosť, že sudca zastáva monarchiu ako formu vlády spievaním hymny cisárov, predstavuje porušenie jeho služobných povinností (najvyšší súd, 7. október 1921, Ds 24/21).
- Porušenie služobných povinností sudcu predstavuje aj implicitné vyzývanie k spáchaniu trestného činu, obvinenie spolkového prezidenta za výkon jeho práva udeľovať milosť neobjektívnym spôsobom a povzbudzovať (ironicky) kriminálnikov k spáchaniu trestných činov bez výčitiek (najvyšší súd, 20. december 1976, Ds 8/76).
- Dôvera verejnosti v súdnictvo je narušená, ak sudca tvrdí, že súdnictvo ako celok alebo niektorí sudcovia sú úplatní odkazujúc na Charlesa Mauricea de Talleyranda: „Súdnictvo je prostitútkou politiky“ (najvyšší súd, 1. júl 1994, Ds 1/94).

VI. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva

61. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) navrhuje, aby sa záruky ustanovené v čl. 10 (sloboda prejavu) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozšírili na pracovné vzťahy vo všeobecnosti, a to najmä na štátnych zamestnancov. Článok 1 a čl. 14 dohovoru ustanovujú, že „každý, kto podlieha jurisdikcii“ zmluvných štátov, užíva práva a slobody uvedené v hlave I (dohovoru) „bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode“. Článok 10 ods. 2, ktorý zakotvuje prísne podmienky, za ktorých môže byť sloboda prejavu predmetom obmedzení, sa nevzťahuje na akúkoľvek kategóriu osôb (žiadne obmedzenia *ratione personae*), ale na niekoľko legitímnych cieľov (obmedzenia *ratione materiae*). Ide o podmienky, za ktorých môže byť do slobody prejavu zasiahnuté vtedy, ak je zásah v súlade so zákonom a je v demokratickej spoločnosti nevyhnutný. Článok 11 ods. 2 (Sloboda zhromažďovania a združovania) umožňuje zmluvným stranám uložiť špeciálne obmedzenia výkonu slobôd zhromažďovania a združovania „ozbrojeným silám, polícii a štátnej správe“ a potvrdzuje všeobecné pravidlo, že záruky v dohovore sa týkajú štátnych zamestnancov, ktorí preto spadajú do pôsobnosti dohovoru.

62. Vo veci *Vogt proti Nemecku*, ktorá sa týkala prepustenia sťažovateľky, učiteľky strednej školy, zo štátnej služby z dôvodu jej politických aktivít ako členky Nemeckej komunistickej strany, sa Súd domnieval, že základné princípy v oblasti slobody prejavu, tak ako sú

ustanovené v judikatúre, sa rovnako vzťahujú aj na štátnych zamestnancov.⁶⁰ Súd prijal rovnaký prístup v prípade zákazu udeleného zamestnancom miestnej správy zúčastňovať sa na politických aktivitách,⁶¹ odvolania riaditeľa tlačového odboru moldavskej generálnej prokuratúry za prezradenie obsahu dokumentov, ktoré odhaľovali zásah vysokopostavených politikov v nerozhodnutých trestných konaniach,⁶² zákazu zverejnenia a distribúcie dokumentu kritizujúceho niektorých služobne starších funkcionárov⁶³ alebo odsúdenia za trestný čin a odvolania prokurátora za zneužitie právomoci a urážku ozbrojených síl.⁶⁴

63. V judikatúre sa tiež zaviedlo, že veta „zahŕňa povinnosti a zodpovednosti“ v čl. 10 ods. 2 znamená, že konkrétne obmedzenia slobody štátnych zamestnancov môžu byť odôvodnené špecifickosťami ich funkcie.⁶⁵ Inými slovami, špecifický status štátnych zamestnancov ich stavia do menej výhodnej pozície, než v ktorej sa nachádza iný jednotlivec vo vzťahu k odôvodneniu obmedzení slobody prejavu.⁶⁶ Vo veci Handyside proti Spojenému kráľovstvu Európska komisia pre ľudské práva vo svojej správe z 30. septembra 1975 uviedla, že „pri hodnotení dôvodov (pre obmedzenie slobody prejavu) musí (Komisia) zohľadňovať osobitnú situáciu osoby realizujúcej slobodu prejavu a povinnosti a záväzky, ktoré sú jej zverené a vyplývajú z danej situácie. Na rôzne kategórie osôb, akými sú štátni zamestnanci, vojaci, policajti, novinári, vydavatelia, politici atď., ktorých povinnosti a záväzky musia byť vnímané v súvislosti s ich úlohou v spoločnosti, sa môžu aplikovať rôzne štandardy“. Táto špecifická povaha štátnej služby vyžaduje, aby štátny zamestnanec bol viazaný povinnosťou lojality a diskretnosti, ktoré by pri hodnotení rozsahu slobody prejavu štátnych zamestnancov mali byť brané do úvahy.⁶⁷

64. ESLP sa preto domnieva, že je povinnosťou súdov v závislosti od osobitných okolností každého prípadu určiť, „či bola nastolená správna rovnováha medzi základným právom jednotlivca na slobodu prejavu a legitímnym záujmom demokratického štátu zabezpečiť, aby štátna služba riadne sledovala ciele uvedené v čl. 10 ods. 2“.⁶⁸ Obmedzenia slobody prejavu štátnych zamestnancov by nemali ovplyvniť podstatu tohto práva.

A. Sloboda prejavu sudcov

65. Status sudcov nemá za následok ich vyňatie spod ochrany čl. 10 dohovoru.⁶⁹ Navyše, ESLP vo veci Harabin proti Slovensku⁷⁰ uviedol, že zohľadňujúc predovšetkým rastúci význam del'by moci a dôležitosť garancie nezávislosti súdnictva akýkoľvek zásah do slobody prejavu sudcu si žiada pozorné preskúmanie.

66. Je dôležité zdôrazniť, že „povinnosti a zodpovednosť“ ustanovené v čl. 10 (2) majú špeciálny význam v prípadoch týkajúcich sa slobody prejavu sudcov, keďže od verejných funkcionárov pracujúcich v súdnictve je možné očakávať zdržanie sa výkonu slobody prejavu

⁶⁰ Dohovor, *Vogt proti Nemecku*, sťažnosť č. 1785/91, 26. september 1995, bod 53.

⁶¹ Dohovor, *Ahmed a ďalší proti Spojenému kráľovstvu*, 2. september 1998.

⁶² Dohovor, *Guja proti Moldavsku (VK)*, č. 14227/04, 12. február 2008, bod 52.

⁶³ Dohovor, *Engel a ďalší proti Holandsku*.

⁶⁴ Dohovor, *Kayasu proti Turecku*, č. 64119/00 a 76292/01, 13. november 2008, bod 89.

⁶⁵ Pozri Christoph Grabenwarter, *European Convention on Human Rights – Commentary*, 2014, s. 271.

⁶⁶ Pozri Loukis G. Loucaides, *Essays on the Developing Law of Human Rights*, 1995, s. 57; Paul Mahoney, *Free speech of civil servants and other public employees*, *Essays in Honour of Nicholas Bratza*, 2012, s. 258.

⁶⁷ Dohovor, *Kudeshkina proti Rusku*, 29492/05, 26. február 2009, bod 85.

⁶⁸ Tamtiež.

⁶⁹ Dohovor, *Baka proti Maďarsku* (rozsudok komory), 20261/12, 27. máj 2014, bod 88 (vec bola na žiadosť vlády pridelená veľkej komore 15. decembra 2014).

⁷⁰ Dohovor, *Harabin proti Slovensku*, 62584/00, 29. jún 2004.

vo všetkých prípadoch, v ktorých sú spochybňované právomoci a nestrannosť súdnictva.⁷¹ Voľná úvaha, ktorou disponuje predovšetkým súdna moc, vyžaduje, aby šírenie hoci aj právnych informácií bolo vykonané zdržanlivo a náležite.⁷²

67. Pri hodnotení, či zásah do práva na slobodu prejavu sudcu korešponduje s „nevyhnutnou potrebou v spoločnosti“ a či „bol primeraný sledovanému legitímnemu cieľu“, ESLP posudzuje napadnuté vyhlásenie vo svetle všetkých konkrétnych okolností prípadu ako celku. Osobitná dôležitosť sa kladie na *funkciu sťažovateľa*,⁷³ *obsah napadnutého vyhlásenia*,⁷⁴ *okolnosti, za ktorých bolo vyhlásenie urobené*,⁷⁵ a *povahu a závažnosť uložených pokút*.⁷⁶ Spravodlivosť konania a poskytnuté procesné záruky patria tiež medzi faktory, ktoré sa berú do úvahy pri hodnotení primeranosti zásahu do slobody prejavu.⁷⁷

B. Status sudcu ako sťažovateľa

68. Status sudcu ako sťažovateľa je jedným zo základných faktorov, ktorý ESLP zohľadňuje pri skúmaní, či so zreteľom na konkrétne povinnosti a záväzky patriace do statusu sťažovateľa sťažovateľ svojím prejavom porušil povinnosť lojality a diskretnosti.⁷⁸

69. Vo veci *Baka proti Maďarsku* sťažovateľ zastávajúci funkciu predsedu najvyššieho súdu a národnej súdnej rady vyjadril svoje stanovisko k rôznym legislatívnym a ústavným reformám ovplyvňujúcim súdnictvo. Následne bol Parlamentom Maďarska prijatý návrh prechodných ustanovení základného zákona ustanovujúcich, že funkčné obdobia predsedu najvyššieho súdu, ako aj predsedu a členov národnej súdnej rady zanikajú dňom účinnosti základného zákona. Následne funkčné obdobie predsedu najvyššieho súdu zaniklo 1. januára 2012.

70. V závere svojho rozhodnutia, že predčasné ukončenie funkčného obdobia sťažovateľa bolo výsledkom verejne vyhlásených stanovísk v jeho profesijnom postavení a že ukončenie predstavovalo porušenie práva sťažovateľa na slobodu prejavu, ESLP kladol osobitný dôraz na úrad sťažovateľa a domnieval sa, že sťažovateľ ako predseda národnej súdnej rady má nielen právo, ale aj povinnosť vyjadriť svoje stanovisko k legislatívnym reformám ovplyvňujúcim súdnictvo po tom, ako zhromaždí stanoviská rôznych súdov.⁷⁹

71. Vo veci *Wille proti Lichtenštajnsku* ESLP preskúmal, či odmietnutie princa Lichtenštajnska opätovne vymenovať sťažovateľa za predsedu najvyššieho súdu bolo dôsledkom sťažovateľových názorov vyjadrených počas radu prednášok o otázkach ústavného práva na vedeckom inštitúte a či zásah korešpondoval „s nevyhnutnou potrebou v spoločnosti“. V tejto veci s ohľadom na status sťažovateľa (vysoko postavený sudca) ESLP pripomenul špeciálny význam „povinností a záväzkov“ uvedených v čl. 10 ods. 2, a to že verejní činitelia pracujúci v súdnictve by mali pri výkone svojho práva na slobodu prejavu preukázať zdržanlivosť vo všetkých prípadoch, v ktorých sa pravdepodobne spochybní

⁷¹ Dohovor, *Wille proti Lichtenštajnsku*, 28396/95, 28. október 1999, bod 64.

⁷² Dohovor, *Kudeshkina proti Rusku*, bod 93.

⁷³ Dohovor, *Wille proti Lichtenštajnsku*, bod 63 a 64; dohovor, *Baka proti Maďarsku* (rozsudok komory), bod 99.

⁷⁴ Dohovor, *Pitkevich proti Rusku* (dec.), 47936/99, 8. február 2001.

⁷⁵ Dohovor, *Kudeshkina proti Rusku*, bod 95.

⁷⁶ Dohovor, *Kudeshkina proti Rusku*, bod 98.

⁷⁷ Pozri napríklad *Saygılı a Seyman proti Turecku*, 51041/99, 27. jún 2006, body 24 a 25; *Kudeshkina proti Rusku*, bod 96.

⁷⁸ Dohovor, *Kudeshkina proti Rusku*, bod 93.

⁷⁹ Vec bola pridelená veľkej komore 15. decembra 2014 a rozsudok stále nie je konečný.

právomoc a nestrannosť súdництва. Rovnako Súd uviedol, že zásah do slobody prejavu sudcu v pozícii, v akej je sťažovateľ, si žiada dôkladné preskúmanie.

C. Obsah napadnutého vyjadrenia

72. V zmysle judikatúry skutočnosť, že diskutovaná téma má politický dopad, nie je ako taká dostatočná na zabránenie sudcovi vyjadrovať sa k danej veci.⁸⁰ EŠLP rovnako vo veciach týkajúcich sa slobody prejavu sudcov posudzuje skutočnosť, že v zmysle čl. 10 ods. 2 dohovoru existuje len malý priestor pre obmedzenie politických prejavov alebo diskusií o otázkach verejného záujmu. Či vyjadrenie názoru prispieva alebo neprispieva k „diskusii o veciach verejného záujmu“, je pre EŠLP tiež dôležitým faktorom pri hodnotení primeranosti zásahu do slobody prejavu sudcov.

73. Vo veci *Wille proti Lichtenštajnsku* Súd uviedol, že hoci sa prednáška sťažovateľa (predsedu najvyššieho súdu) na vedeckom inštitúte týkala záležitostí ústavného práva, ktoré mali nevyhnutne politický aspekt, tento samotný prvok nemal sťažovateľovi brániť vo vyjadrovaní sa k tejto záležitosti. Uvedená prednáška sa týkala otázky, či jeden zo suverénov štátu (princ Lichtenštajnska) spadá pod jurisdikciu ústavného súdu.

74. Podobne vo veci *Kudeshkina proti Rusku* sa rozhovory so sťažovateľkou, sudkyňou Mestského súdu v Moskve, týkali znepokojujúceho stavu v súdnictve, pričom tvrdila, že „prípady nátlaku na sudcov boli bežné“ a že „tento problém mal byť riešený serióznym spôsobom, ak si súdny systém mal udržať svoju nezávislosť a požívať dôveru verejnosti“. EŠLP dospel k záveru, že právo na slobodu prejavu sťažovateľky bolo porušené, pretože bola odvolaná pre svoje názory, ktoré počas rozhovoru vyjadrila. Podľa názoru Súdu sťažovateľka načrtla veľmi dôležitú tému verejného záujmu, ktorá by mala byť v demokratickej spoločnosti otvorená voľnej diskusii. Súd pripomenul, že politický prejav „požíva v zmysle čl. 10 špeciálnu ochranu“⁸¹.

75. Pri hodnotení primeranosti zásahu Súdom je relevantný aj dôvod vyjadrenia sa. Súd pripomína, že „konanie motivované pocitom osobnej krivdy alebo osobným nepriateľstvom alebo očakávaním osobnej výhody vrátane peňažného zisku by neodôvodňovalo vysokú úroveň ochrany“⁸² čl. 10 dohovoru. Vo veci *Wille*, v ktorej bolo vyslovené porušenie sťažovateľovho práva na slobodu prejavu, vzal Súd predovšetkým do úvahy, že prednáška sťažovateľa neobsahovala žiadne komentáre k prebiehajúcim prípadom, tvrdí kritiku osôb alebo verejných inštitúcií alebo urážku vysokých štátnych úradníkov či princa. Následne Súd uviedol, že uvedená prednáška nesúvisela s výkonom jeho funkcie predsedu správneho súdu alebo s akýmkoľvek neukončeným alebo blížiacim sa konaním.⁸³

76. Vec *Albayrak proti Turecku* je ďalším príkladom, keď Súd za účelom zistenia primeranosti zásahu preskúmaval otázku, či napadnuté vyjadrenie alebo správanie sťažovateľa súviselo s jeho výkonom funkcie sudcu. EŠLP uviedol, že v spise sa nenachádzal žiaden odkaz na žiadny známy prípad, ktorý by „naznačoval, že namietané správanie sťažovateľa vrátane

⁸⁰ *Wille proti Lichtenštajnsku*, bod 67.

⁸¹ *Kudeshkina proti Rusku*, bod 95.

⁸² *Kudeshkina proti Rusku*, bod 95.

⁸³ Pozri tiež vec *Baka proti Maďarsku* (bod 100), v ktorej Súd skúmal, či názory vyjadrené sťažovateľom prekročili hranice bežnej kritiky zo striktno profesijnej perspektívy alebo obsahovali neodôvodnené osobné ataky alebo urážky.

toho, ktoré súvisí s médiami blízkyimi strane PKK, by súviselo s výkonom funkcie sudcu zvlášť počas predchádzajúcich, súčasných alebo budúcich konaní.⁸⁴

D. Okolnosti, za ktorých je vyhlásenie urobené

77. Ako už bolo uvedené, ESLP preskúmava napadnuté vyhlásenia vo svetle všetkých konkrétnych okolností prípadu ako celku vrátane okolností, za ktorých sú vyhlásenia urobené. V súvislosti s politickými rozpravami je pri hodnotení opatrení trestnoprávnej povahy osobitne dôležité vnútroštátne politické pozadie diskusie.⁸⁵

78. Vo veci *Kudeshkina* bola skutočnosť, že sťažovateľ ako kandidát vo všeobecných voľbách do Štátnej dumy Ruskej federácie urobil napadnuté vyhlásenia v rámci svojej volebnej kampane, ESLP považovaná za prvok, ktorým sa rozširuje rozsah slobody prejavu sťažovateľa. Súd zdôraznil, že vo svojej judikatúre kládol osobitnú dôležitosť na nerušený výkon slobody prejavu kandidátov v rámci volebnej rozpravy.⁸⁶

E. Povaha a prísnosť uložených sankcií

79. Povaha a prísnosť uložených sankcií predstavujú faktory, ktoré sú brané do úvahy pri posudzovaní primeranosti zásahu do slobody prejavu garantovanej čl. 10,⁸⁷ a to najmä pri posudzovaní, či by sankcie mohli v budúcnosti odradiť ďalších sudcov od kritických vyjadrení voči verejným inštitúciám alebo politike.⁸⁸ Ako Súd uviedol, sankcia uložená sudcovi za vyjadrenie svojich názorov by mala adekvátne zohľadňovať závažnosť trestného činu a legitímny cieľ sledovaný obmedzením slobody prejavu.⁸⁹

VII. Záver

80. Európska legislatíva a ustanovenia ústav, ako aj príslušná judikatúra ukazujú, že záruky slobody prejavu sa vzťahujú aj na štátnych zamestnancov vrátane sudcov. Avšak špecifickosť povinností a záväzkov, ktoré majú sudcovia, ako aj potreba zabezpečiť nestrannosť a nezávislosť súdництва sú považované za legitímne pre uloženie špecifických obmedzení slobody prejavu, združovania a zhromažďovania sudcov vrátane ich politických aktivít.

---

⁸⁴ *Albayrak proti Turecku*, č. 38406/97, 31. január 2008. Pozri, *a contrario*, *Pitkevich proti Rusku* (dec.), 47936/99, 8. február 2001. V druhej veci Súd zistil, že skutočnosti uvedené orgánmi, na základe ktorých došlo k odvolaniu sťažovateľky, sudkyne na Okresnom súde v Noyabrsku, sa týkali výhradne jej úradných aktivít, a nie jej názorov vyjadrených v súkromí, a preto boli relevantné pre vyvodenie sťažovateľkinej zodpovednosti ako sudkyne (čl. 10 dohovoru porušený nebol).

⁸⁵ Christoph Grabenwarter, *European Convention on Human Rights - Commentary*, 2014, s. 273. Vo veci *Kayasu proti Turecku* (64119/00 a 76292/01) (13. november 2008), hoci autorom výrokov bol prokurátor, nie sudca, Súd pri hodnotení primeranosti zásahu do práva na slobodu prejavu sťažovateľa vzal do úvahy predovšetkým historický a politický kontext, ako aj právne rozpravy týkajúce sa okrem iného aj možnosti stíhania podnecovateľov štátneho prevratu z 12. septembra 1980. Podľa ESLP to bolo nepochybne vo verejnom záujme, keďže sťažovateľ mal v úmysle byť zainteresovaný nielen ako bežný občan, ale aj ako prokurátor.

⁸⁶ *Kudeshkina proti Rusku*, bod 87.

⁸⁷ Pozri spomedzi ďalších orgánov *Ceylan proti Turecku* (VK), č. 23556/94, § 37, dohovor 1999-IV, a *Skalka proti Poľsku*, č. 43425/98, § 41 – § 42, 27. máj 2003.

⁸⁸ Pozri *Kudeshkina proti Rusku*, bod 98.

⁸⁹ Pozri *Baka proti Maďarsku*, bod 101.

81. Avšak ESLP uviedol, že najmä so zreteľom na rastúci význam del'by moci a dôležitosť garancie nezávislosti súdництва akýkoľvek zásah do slobody prejavu sudcu si vyžaduje pozorné preskúmanie.

82. V komparatívnom práve sa úroveň obmedzenia výkonu uvedených slobôd líši v závislosti od krajín a príslušných právnych kultúr. Hoci sudcovia môžu byť členmi politickej strany v Nemecku a Rakúsku, uvedené je zakázané v Turecku, Chorvátsku alebo Rumunsku. Zatiaľ čo v Litve by sa sudcovia mali vyhýbať verejným vyhláseniam týkajúcim sa ich politických názoroch a na Ukrajine by sa nemali zúčastňovať na žiadnej politickej aktivite, vo Švédsku existuje oveľa menej obmedzení politických prejavov sudcov aj z dôvodu existencie princípu „zákazu represálie“. I keď v Nemecku nie sú politické vyhlásenia sudcov vylúčené, očakáva sa od nich, že svoje vyjadrenia nebudú presadzovať zdôrazňovaním svojej oficiálnej funkcie.

83. ESLP pri hodnotení primeranosti zásahu do slobody prejavu sudcu, pokiaľ ide o jeho špecifické povinnosti a záväzky, posudzuje napadnuté vyhlásenie vo svetle všetkých konkrétnych okolností prípadu vrátane úradu, ktorý sťažovateľ zastáva, obsahu napadnutého vyjadrenia, okolností, za ktorých je vyhlásenie urobené, povahy a prísnosti uložených sankcií. V tomto kontexte sú pozícia konkrétneho sudcu a veci, ktoré spadajú do jeho jurisdikcie alebo miestnej príslušnosti, alebo úrad, v ktorom sudca vyjadruje svoje stanoviská, zohľadňované a zdajú sa byť dôležitými faktormi pri hodnotení, či bol zásah primeraný. Napríklad vo Švédsku je pri vyjadrovaní názorov sudcov rozhodujúcim faktorom určujúcim aplikovateľnosť rozsiahlych záruk slobody prejavu ustanovených ústavou to, či dotknutý sudca koná alebo nekoná v rámci svojej sudcovskej funkcie.

84. V kontexte politickej rozpravy, na ktorej sa zúčastňuje sudca, je pri hodnotení prípustného rozsahu slobody sudcov ako dôležitý faktor zohľadňované aj vnútroštátne politické pozadie tejto rozpravy. Napríklad osobitnú dôležitosť má historický, politický a právny kontext rozpráv, to, či sa rozprava týka alebo netýka záležitosti verejného záujmu alebo či je napadnuté vyhlásenie urobené v kontexte volebnej kampane. Demokratická kríza alebo narušenie ústavného poriadku sú prirodzene považované za dôležité prvky konkrétnych okolností prípadu najmä pri určovaní rozsahu základných slobôd sudcov.